

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΙ ICF

Ιωάννα ΤΖΟΝΙΧΑΚΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η Εργοθεραπεία είναι η επιστήμη υγείας που ασχολείται με πολλούς και διαφόρους εργοθεραπευτικούς τρόπους

- με όλο το ηλικιακό φάσμα (από βρέφη έως υπέργηρα άτομα),
- σε όλα τα περιβάλλοντα (σπίτι, σχολείο, εργασία, κοινότητα),
- καλύπτοντας τις ανάγκες του ατόμου σε
 - κινητικό,
 - αισθητηριακό,
 - νοητικό και
 - ψυχοκοινωνικό επίπεδο,ώστε το άτομο
 - να εκτελεί τα έργα που επιθυμεί,
 - έχει ανάγκη ή
 - αναμένεται να κάνει,
- τροποποιεί το περιβάλλον με απώτερο σκοπό την αύξηση της λειτουργικότητας και ανεξαρτητοποίησης του ατόμου, και
- ενισχύει το εσωτερικό κίνητρο του ατόμου για συμμετοχή στους διάφορους τομείς της ζωής του.

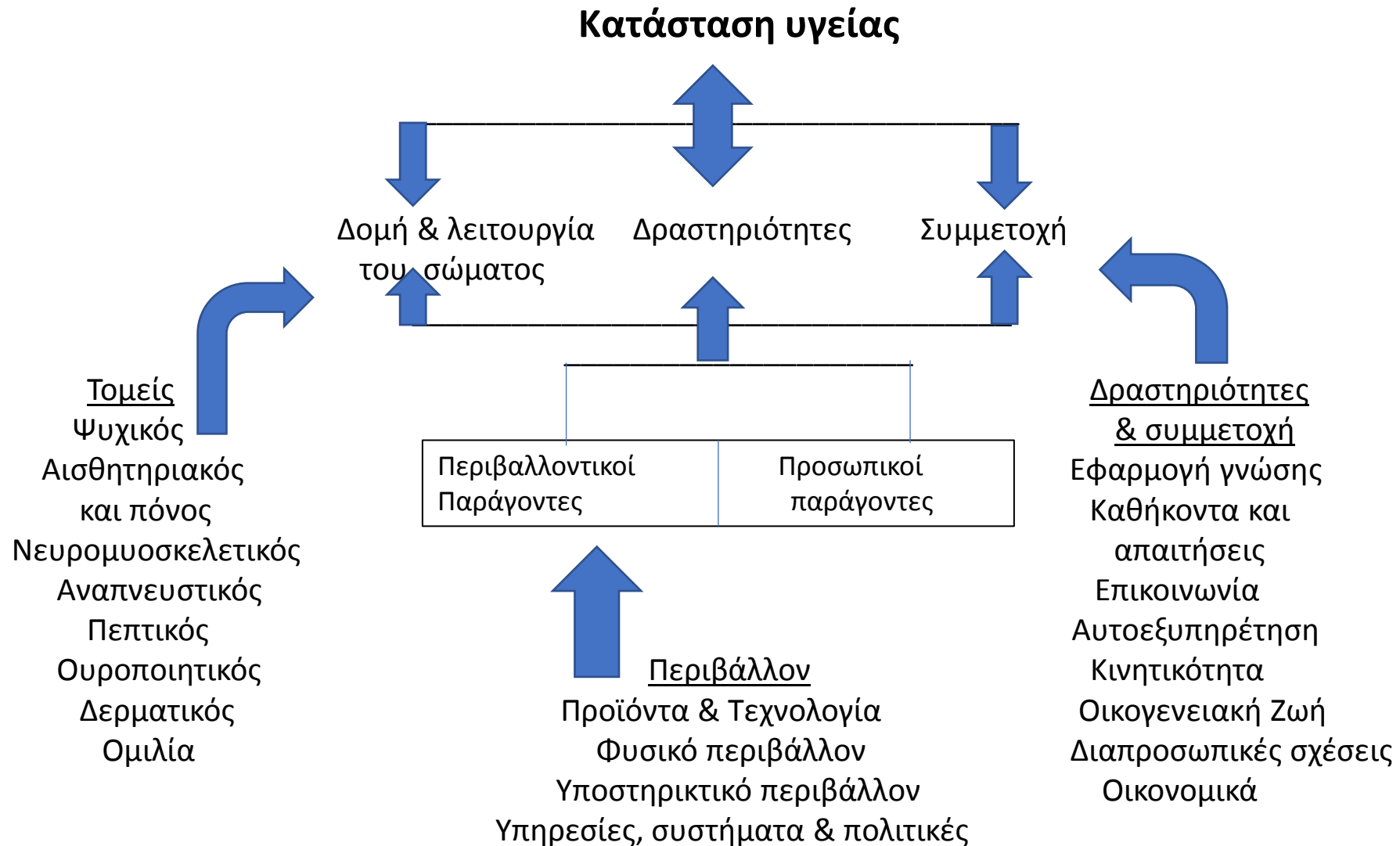
Σύμφωνα με την Παγκόσμια Ομοσπονδία Εργοθεραπείας (World Federation of Occupational Therapy, WFOT) αυτό επιτυγχάνεται

- μέσα από τη βελτίωση των ικανοτήτων των ατόμων και

- την τροποποίηση του έργου ή των παραγόντων του περιβάλλοντος με στόχο την υποστήριξη της συμμετοχής τους στην καθημερινή ζωή.

Με βάση τη Διεθνή Ταξινόμηση της Λειτουργικότητας, της Αναπηρίας και της Υγείας (ICF) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO, 2001), η

Οι όροι συμμετοχή και λειτουργικότητα κατέχουν ένα σημαντικό ρόλο στο ICF όπως και στην επιστήμη της Εργοθεραπείας όπου οι όροι της συμμετοχής και της λειτουργικότητας είναι κυρίαρχοι μέσα στα μοντέλα.

Τα μοντέλα της Εργοθεραπείας περιγράφουν τις διαδικασίες συμπεριφοράς και εκτέλεσης των έργων και τονίζουν την αλληλοσυνδεόμενη σχέση του ατόμου, του περιβάλλοντος και του έργου.

Μοντέλα Εργοθεραπείας

Θεωρίες

τρόπος σκέψης
δράσεις της Εργοθεραπείας

Σκοπός

- η ανάλυση καταστάσεων,
- ο προσδιορισμός της μεθοδολογίας και η λήψη αποφάσεων.

Κοινό ενδιαφέρον που εστιάζεται
στο έργο,
στην εκτέλεση των έργων και
στη σχέση του ατόμου με το περιβάλλον σαν μια
δυναμική διαδικασία

Τα πλαίσια αναφοράς
συνδέουν τη θεωρία με την
πράξη

- αναπτυξιακό,
- συμπεριφορικό,
- βιοκινητικό,
- αντισταθμιστικό,
- γνωστικής δυσλειτουργίας,
- μαθησιακό....

Η Εργοθεραπεία πέρα από την ικανότητα εκτέλεσης δίνει έμφαση

στις υποκειμενικές εμπειρίες και στο νόημα που δίνουν στα έργα που εκτελούν τα άτομα στην καθημερινότητα τους, όπως επίσης και

πώς επηρεάζει τη συμμετοχή η αλληλεπίδραση του ατόμου, του περιβάλλοντος και του έργου.

Ο σκοπός της θεωρίας της Εργοθεραπείας
είναι διπλός:

Η κατανόηση των ανθρώπων και
των έργων τους

Η ικανότητα πρόβλεψης της αλλαγής της
ανθρώπινης λειτουργικότητας και της απόδοσης
στην εκτέλεση κάθε έργου.

Η Εργοθεραπευτική αξιολόγηση είναι μια δυναμική διαδικασία για τη συλλογή πληροφοριών με:

Παρατήρηση

Συνέντευξη

Ερωτηματολόγια

Προσομοίωση δραστηριοτήτων

Σταθμισμένες και μη κλίμακες

Πλαίσιο Πρακτικής Εργοθεραπείας: Πεδίο και Διαδικασία 3η έκδοση
του Αμερικάνικου Συλλόγου Εργοθεραπείας (Α.Ο.Τ.Α., 2014)

Δραστηριότητες Καθημερινής Ζωής (ΔΚΖ)

Σύνθετες Δραστηριότητες Καθημερινής Ζωής (ΣΔΚΖ)

Ανάπαυση και ο Ύπνος

Εκπαίδευση

Εργασία

Παιχνίδι

Ελεύθερος χρόνος και

Κοινωνική Συμμετοχή

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ένας τομέας εκτέλεσης έργου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:
έναν τομέα
εκτέλεσης
έργου

Δραστηριότητες
αναγκαίες για τη
μάθηση και τη
συμμετοχή σε
εκπαιδευτικό
περιβάλλον.

Η αρχή μιας διαδικασίας εργοθεραπευτικής παρέμβασης περιλαμβάνει:

Την καταγραφή των έργων του φοιτητή
(ιστορικό έργου, ενδιαφέροντα, αξίες, μοτίβα
έργου και το προσωπικό πλαίσιο)

Την αξιολόγηση δεξιοτήτων
εκτέλεσης

Το πλαίσιο μέσα στο οποίο ζει και
αναπτύσσεται ο φοιτητής

Η προϋπόθεση συμμετοχής σε εκπαιδευτικό περιβάλλον

Η συμμετοχή σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον απαιτεί την ικανότητα του φοιτητή

να εκτελεί σημαντικές **λειτουργικές δραστηριότητες** που υποστηρίζουν και καθιστούν δυνατή τη συμμετοχή του στο ακαδημαϊκό και κοινωνικό περιβάλλον ενός εκπαιδευτικού προγράμματος.

Παραδείγματα τέτοιων εκπαιδευτικών λειτουργικών δεξιοτήτων αποτελούν

η χρήση και διαχείριση εκπαιδευτικού υλικού (π.χ. E-class, MS Teams κλπ),

η ικανότητα μετακίνησης στο περιβάλλον της εκπαίδευσης,

η ικανότητα διαχείρισης της αυτοφροντίδας και

το αίτημα για βοήθεια, όπου αυτό είναι απαραίτητο.

Στο ακαδημαϊκό περιβάλλον, οι δεξιότητες εκτέλεσης που σχετίζονται με την επιτυχή παρακολούθηση και μάθηση περιλαμβάνουν

Κινητικές δεξιότητες και δεξιότητες πράξης

Δεξιότητες συναισθηματικής ρύθμισης

Γνωστικές δεξιότητες

Κοινωνικές δεξιότητες και

Δεξιότητες επικοινωνίας

Οι δεξιότητες
επικοινωνίας και οι
κοινωνικές
δεξιότητες
βασίζονται στην
ύπαρξη
νοητικών/ψυχικών
λειτουργιών.

Αυτές οι
δεξιότητες είναι
που επιτρέπουν
στο φοιτητή να
αλληλεπιδρά με
τους άλλους.

Οι νοητικές/ψυχικές λειτουργίες (π.χ. συνείδηση, διάθεση, προσωπικότητα, κίνητρο, κ.τ.λ.) συμβάλλουν στην ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων (προσανατολισμός, επίλυση προβλήματος, μνήμη, κρίση, γλώσσα, αντίληψη, προσοχή, σκέψη, κ.τ.λ.) ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ απαραίτητες για το ρόλο του φοιτητή.

Η ακαδημαϊκή επιτυχία, συχνά, εκτιμάται από την επιτυχία σε ενέργειες που απαιτούν γνωστικές ικανότητες.

Οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τις νοητικές/ψυχικές λειτουργίες και τις γνωστικές δεξιότητες των φοιτητών μέσα από τις δράσεις και το λόγο που χρησιμοποιούν οι φοιτητές για να επικοινωνήσουν στο μαθησιακό περιβάλλον.

Όσο οι φοιτητές ωριμάζουν στο ρόλο τους, οι δεξιότητες γραπτής επικοινωνίας αναπτύσσονται, οι γνωστικές και κινητικές λειτουργίες εξελίσσονται και γίνονται επιδέξιες και περίπλοκες.

Στον ανθρώπινο οργανισμό υπάρχουν τρία συστήματα που για την Εργοθεραπεία είναι πολύ σημαντικά στις παρεμβάσεις της.

Το Ιδιοδεκτικό σύστημα

Το Απτικό σύστημα

Το Αιθουσαίο σύστημα

Ένα πλαίσιο αναφοράς που εξετάζει τα τρία προαναφερόμενα συστήματα είναι η θεωρία της Αισθητηριακής ολοκλήρωσης που αναπτύχθηκε από την αμερικανίδα A. Jean Ayres (1920-1988), Εργοθεραπεύτρια.

Είναι μια θεωρία που περιγράφει τον τρόπο λειτουργίας του εγκεφάλου ως σύνολο με απώτερο σκοπό την προαγωγή της λειτουργικής του ικανότητας.

Αρχικά αναπτύχθηκε βασιζόμενη σε αποτελέσματα ερευνών σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες.

Στη συνέχεια εφαρμόστηκε και σε παιδιά στο φάσμα του αυτισμού ή άλλες διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές, νοητική υστέρηση, προβλήματα συντονισμού των κινήσεων και με προβλήματα συμπεριφοράς.

Η Αισθητηριακή Ολοκλήρωση βασίζεται στη νευροβιολογική διαδικασία που οργανώνει τις αισθήσεις από το ίδιο μας το σώμα και κάνει εφικτή την ικανοποιητική χρήση του σώματος μας μέσα στο περιβάλλον.

Είναι μια μορφή οργάνωσης των αισθήσεων με στόχο οι διάφορες πληροφορίες από τα αισθητήρια όργανα να αποκτήσουν νόημα και να μετατραπούν σε αντίληψη, ώστε να σχηματιστεί μια πολυδιάστατη άποψη για το περιβάλλον, αλλά και για το ίδιο το σώμα του ατόμου.

Τα αισθητηριακά στοιχεία προερχόμενα από διαφορετικούς αισθητηριακούς υποδοχείς

επεξεργάζονται και οργανώνονται

ώστε το άτομο να είναι ικανό και να αντιληφθεί το σώμα του ή τον κόσμο και να εκδηλώσει **προσαρμοστική συμπεριφορά.**

Αποτέλεσμα: να λάβει ικανοποίηση από την αλληλεπίδραση του με το περιβάλλον.

Η πράξη (Praxis) σύμφωνα με την Ayres είναι μια μοναδική ανθρώπινη ικανότητα που υπογραμμίζει την αντίληψη, το σχεδιασμό και την εκτέλεση της επιδέξιας προσαρμοστικής αλληλεπίδρασης με το φυσικό περιβάλλον και είναι βασική για τη σκόπιμη δραστηριότητα.

Η πράξη και η αντίληψη είναι προϊόντα της αισθητηριακής ολοκλήρωσης.

Ιδεασμός

Κινητικός σχεδιασμός

Εκτέλεση της κίνησης

Ο όρος **δυσλειτουργία της αισθητηριακής ολοκλήρωσης** αναφέρεται σε μια ετερογενή ομάδα διαταραχών που οφείλεται κυρίως σε υποφλοιώδη νευρολογική δυσλειτουργία και περιλαμβάνει πολλά αισθητηριακά συστήματα.

Αιθουσαία δυσλειτουργία

Αιθουσαία και ιδιοδεκτική δυσλειτουργία

Δυσλειτουργία απτικού συστήματος

Σωματοδυσπραξία

Διαταραχές αισθητηριακής ρύθμισης - αισθητηριακή αμυντικότητα - αισθητηριακός λήθαργος

Δυσλειτουργία της ημισφαιρικής εξειδίκευσης

Διαταραχή της αισθητηριακής καταγραφής, του αισθητηριακού προσανατολισμού και της διέγερσης και της προσοχής

Υπάρχουν φοιτητές με διαταραχή αισθητηριακής ρύθμισης και υπερβολικές αντιδράσεις σε αισθητηριακά ερεθίσματα, που εκδηλώνεται με αμυντικότητα και παρορμητική συμπεριφορά. Φοιτητές με αναπτυξιακές διαταραχές (π.χ. ΔΑΦ) συχνά έχουν διαταραχή αισθητηριακής ρύθμισης.

Στην περίπτωση αυτή, δημιουργούνται:

- κοινωνικά και συναισθηματικά προβλήματα,
- προβλήματα στην αυτοφροντίδα,
- στην επίλυση προβλημάτων και
- στην κοινωνική συμμετοχή.

Σε όλες αυτές τις κατηγορίες φοιτητών απευθύνεται η Εργοθεραπεία μέσα από τις Υπηρεσίες Πράξης «ΠΡΟΣΒΑΣΗ» του ΠΑΔΑ ώστε να ολοκληρώσουν με επιτυχία τις σπουδές τους διατηρώντας και αυξάνοντας τη λειτουργικότητά τους σε τομείς που αφορούν τις

Κινητικές δεξιότητες και δεξιότητες πράξης

Δεξιότητες συναισθηματικής ρύθμισης

Γνωστικές δεξιότητες

Κοινωνικές δεξιότητες και

Δεξιότητες επικοινωνίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

American Occupational Therapy Association (AOTA), (2014). Occupational Therapy Practice Framework: domain and process (3rd ed.). *American Journal of Occupational Therapy*, 68 (Supplement 1), S1-48.

Ayres, A.J. (1987). *Sensory Integration and the Child*. (8th ed.). Los Angeles: Western Psychological Services.

Joosten, A. (2015). Contemporary occupational therapy: Our occupational therapy models are essential to occupation centred practice. *Australian Occupational Therapy Journal*, 62, 219-222.

World Health Organisation, (2001). *ICF Διεθνής Ταξινόμηση της Λειτουργικότητας, της Αναπηρίας και της Υγείας*. ΒΗΤΑ, Αθήνα.

Will, E. & Hepburn, S. (2015). Chapter Six - Applied Behavior Analysis for Children with Neurogenetic Disorders. *International Review of Research in Developmental Disabilities*, 49, 229-259.

Wilson, S. & Landry, G. (2014). *Task Analysis: An Individual and Population Approach*, 3rd Edition. AOTA Press.

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ